

Sefa Şengül

sefayimben@gmail.com

Sosyal Medyada FETÖ Manipülasyonu

TÜRKİYE'DE İLK KORONAVİRÜS VAKASININ GÖRÜLMESİNİN ARDINDAN HALKI ENDİŞEYE DÜŞÜRMEK VE DEVLETE OLAN GÜVENİ AZALTMAK İÇİN BİR SÜRÜ YALAN YANLIŞ BİLGİLER VE FOTOĞRAFLAR YAYIMLANDI. BAYRAĞI TABİİ Kİ BİR BAŞKA VİRÜS OLAN FETÖ'CÜLER TAŞIDI. TÜRKİYE'YE SALDIRMAK İÇİN FIRSAT KOLLAYAN BU KİTLE, SALGINLA İLGİLİ YAYILAN SOSYAL MEDYA YALANLARININ DA MERKEZİNDE YER ALDI.

ABD ve Avrupa menşei haberlerde dikkati çeken değişik bir husus vardı. ABD merkezli *The New York Times* gazetesi 12 Mart'ta yayımladığı "ABD, Avrupa'da Covid-19 vakalarının görüldüğü birçok ülkeye uçuş yasağı getirdi" haberinin altında Türkiye'den bir fotoğraf yer alıyordu. Türkiye'de henüz daha ilk vaka dahi görülmemişken alınan önlemler kapsamında Sultanahmet Camii'nde yapılan bir dezenfekte işleminin fotoğrafını haberle birlikte yayımlandı. Uçuş yasağı getirilen ülkelerin arasında ve hatta haberin içeriğinde bile Türkiye olmamasına rağmen bu manipülasyon belki "editör hatası" olarak değerlendirilebilirdi. Fakat o dönemde vakanın dahi görülmediği bir ülkeden ve direkt olarak cami fotoğrafının seçilerek olumsuz salgının Müslümanlarla bağdaştırılması kabul edilemez bir tutumdur.

Bir süre sonra aynı medya organı yine aynı haberi, İstanbul'dan bir caminin önündeki polis koruma demirleri üzerine Türk bayrağı asılı bir fotoğrafa çevirdi. Kompozisyonun tamamına bakıldığında aslında bu tercihlerin o kadar da

masum veya "hata" içermediği anlaşılabilirdi.

The New York Times'in ardından İngiliz resmi yayın organı BBC de aynı içerikli haberi, yine İstanbul'da bir caminin dezenfekte edilme anını gösteren fotoğrafla paylaştı. Ardından CNN, yine aynı fotoğrafı Güney Afrika'daki ilk koronavirüs vakası haberine ilişti. İş, artık çıgırından çıkmıştı.

BBC'nin, Türkiye maçında tribünde sağlık maskesi takan taraftarların olduğu bir fotoğrafı, Kanada Başbakanı'nın eşinin koronavirüs testinin pozitif çıkması haberiyle birlikte vermesinin ardından, *The Sun* ve *The Independent*'ta aynı yöntemi kullanmayı sürdürdü. Onların arkasından Alman *Bild*, Rus RT ve birçok yabancı medya organı aynı manipülasyona devam ettiler. Bu minvalde Türkiye ve İslam içerikli fotoğrafları alakasız bir şekilde Covid-19 salgını içerikli haberlerinde kullandılar.

Elbette ki sosyal medyanın temel dinamizmi etkileşimdir ve özellikle bu tarz algı yönlendirmeleri etkileşimi arttırmak için sosyal medya editörlerini harekete geçirir. Fakat bu paylaşımlar, yabancı medyanın Türkiye'ye olan takıntısının ulaştığı boyutun artık göz

ardı edilemez bir hale geldiğinin kanıtı oldu.

Öte yandan kendilerini medyanın özgür sesi ve dünyanın gıpta ettiği şekilde "ilkeli habercilik yapıyoruz" propagandasını her fırsatta vurgulayan Batı medyası, koronavirüs salgını üzerinden Türkiye'ye olan takıntılarını bir kez daha açığa vurmuş oldu. Bunun artık bir hazımsızlık olduğunu inkar etmek ve Türkiye ile ilgili söz konusu yayın organlarının tarafsız içerikler ürettiğini söylemek mümkün değil.

FETÖ Virüsü

Koronavirüs salgınıyla ilgili ülke genelinde geleneksel medyada olduğu kadar sosyal medyada da tezvirat yapılıyor. Sosyal medyada adeta bir virüs salgını haline gelen FETÖ'cülerin halkı galeyana getirmek için yaptıkları yaygara ve yalan haberler de başka bir konu.

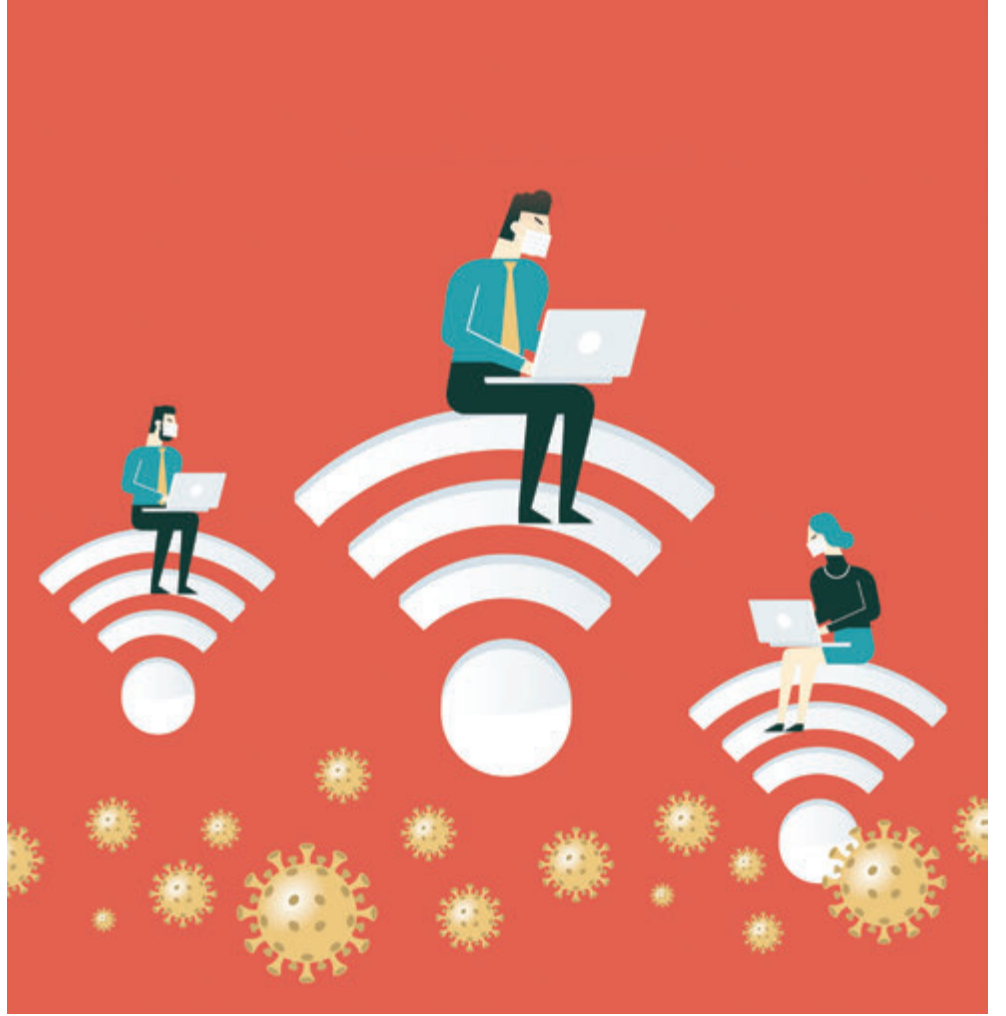
Türkiye, Sağlık Bakanı Fahrettin Koca'nın çabaları ve Sağlık Bakanlığı Bilim Kurulu üyelerinin tavsiyeleriyle birlikte önlem alma konusunda elini çabuk tutan az sayıdaki ülkeler arasında yer aldı. Henüz Türkiye'de vaka dahi görülmeden neredeyse tüm

ülkede kamu başta olmak üzere önlemler alınmaya başlandı. Sağlık Bakanlığı ile koordineli bir şekilde diğer bakanlıklar da çalışmalar yürüterek oluşabilecek ekonomik etkileri de en aza indirmeye gayret etti. Batı medyasının söz konusu içerikleri yayımlayan paydaşları ise iştahlı bir şekilde Türkiye'den gelecek vaka haberini bekliyordu. Maalesef 11 Mart gecesi Sağlık Bakanı Türkiye'de de ilk vakanın görüldüğünü kamuoyuyla paylaştı.

Ardından çok kısa zaman içerisinde her yerde bir sürü yalan yanlış bilgi ve fotoğraf yayımlandı. Halkı endişeye düşürmek ve devlete olan güveni azaltmak için olmadık yerlerden olmadık görüntülerle "rakam daha fazla ama açıklamıyorlar" gibi yalanlar yayılmaya başladı. Daha sonra sarhoş olduğu öğrenilen bir kişinin yere yığılma görüntülerinden tutun da sahte evraklarla paylaşılan koronavirüs test sonuçlarına, hastanelerdeki doktorların öyle bir şey yok demesine rağmen, "ben şu hastanede çalışıyorum da burada şu kadar ölü var" söylemlerine kadar bir sürü yalan dolaştı. Bu söylemlerde de bayrağı tabii ki bir başka virüs olan FETÖ'cüler taşıdı. Ülkede yaşanan her olumsuzluğu Türkiye'ye saldırmak için fırsat bilen bu kitle, salgınla ilgili yayılan sosyal medya yalanlarının da merkezinde yer aldı.

Atatürk'ü Alet Etiler

Bir başka sosyal medya yalanı ise Sağlık Bakanlığı tarafından Çin'den alınan koronavirüs tanı kitleriyle ilgili "Ücreti Atatürk tarafından ödendi" şeklinde cevap verildiği yönündeki söylentiydi. Maalesef bu yalanı, kendisini toplumun aydını ilan eden bazı sanatçılar bile inanarak paylaştılar. Hatta bir gazeteci Sağlık Bakanı'na, Bilim Kurulu toplantısının ardından bu bilginin doğru olup olmadığını sordu. Buna da trajikomik olmasına rağmen millet olarak hep beraber tanıklık etmiş olduk.

Bir başka sosyal medya yalanı ise Sağlık Bakanlığı tarafından Çin'den alınan koronavirüs tanı kitleriyle ilgili "Ücreti Atatürk tarafından ödendi" şeklinde cevap verildiği yönündeki söylentiydi. Maalesef bu yalanı, kendisini toplumun aydını ilan eden bazı sanatçılar bile inanarak paylaştılar.

Sosyal medya artık kirlenmiş denizler haline geldi. Bazı insanlar, toplumun zihniyetini kirlenmek adına yalan yanlış bilgileri bu denize fırlatınca sorumluluktan kurtulduklarına inanıyorlar. Fakat belki de bu kısır döngünün içinde bizim bilmediğimiz birçok şey toplumsal bilinçaltına yerleşiyor. Bu ucuz propagandalar bir süre sonra "gerçek olmasa da" sözcüğüyle birlikte her türlü yalanı dahi insanların gözünde yüceltir hale getirebiliyor.

Doğru Bilgiye Ulaşmak

İnternette bilgiye hızlı bir şekilde ulaşabiliyoruz ama sosyal medya mecralarındaki bilginin doğruluğu da uzun süredir tartışılıyor. Twitter, Facebook ve diğer bazı sosyal medya mecraları, İngilizce içerikler için uzun zamandır doğrulama sistemlerini kullanıyor. Fakat diğer dillerdeki doğru-

lama uygulamaları İngilizce'ye göre biraz daha zayıf. Facebook, Türkiye'de, yalnızca bir "doğrulama topluluğu"na onay verdi. Bu sayının yalnızca bir olması da objektifliği kısıtlıyor. Özellikle sivil toplum kuruluşlarının ve düşünce merkezlerinin "fact check", yani bilginin doğruluğunu kontrol ederek onaylama uygulamaları konusunda çalışma yapmaları önemli bir boşluğu doldurur.

Sonuç olarak internette dolaşan bir yığın doğru veya yanlış bilgiyle, sahtekarlarla, terör yanlılarıyla, yalan haberleri hiç düşünmeden paylaşanlarla birlikte sanal ortamda da bir imtihan veriyoruz. Allah, ülkemizi ve tüm dünyayı koronavirüs gibi insanlığa zararlı olan her türlü gerçek ve sanal virüsten korusun. Sağlığımız için evde kalmamız kadar sosyal medyayı da daha akılcı kullanmaya gayret göstermemiz önemli. **■**